

ségedet s arra kérlek, hogy kísértess vissza a koresmába. Mégis jobb lesz ott aludnom a bizottság többi tagjával!

— A nyomorult! — morgá fogai közt Mesterfy az utcán is, a mint egy lámpásos ember nyomain kerülgette a sárt a kocsmá felé.

Képzőművészetünk.

Irla: P. Szathmáry Károly.

Nemzeti előhaladásunk tényezői között egyetlen egy sincs, mely oly örvendetes és nagy reményekre jogosító lenne, mint azon valódi sikereken épült jelenség, mely képzőművészetünk rohamos előhaladását bizonyítja.

A velünk, magyarokkal nem rokonszenvező német tudományos világ még e század elején úgy beszélt rólunk, mint barbár népről, mely semmi teremtő műveletre nem képes; még most is vannak öpfos tudósok, kik az összes ural-altáji fajoktól még a költői és zeneképességet is el akarnák vitatni oly korban, midőn az ő költészetük magát a költőkirályok, a Göthe-Schiller-féle korszakban kimerítve, csak epigónokat növel, míg mi nekünk Vörösmartynk után Petőfink és Aranyunk, Jókaink születik, kiknek művei a félvilágot számunkra nyerik meg s mikor a magyar zene, cigányaink hurjain a félvilágot hódítva járja be.

Azonban míg nyelvünk és költészetünk haladása fölött rokonszenves szemlélőnek nem lehetett kétsége; annál kevesebb jele mutatkozott annak, hogy nemzetünk a képzőművészet terén productióképes legyen. Csaknem meseszerűnek tünt fel, midőn a múlt századból két jeles magyar festőről Mányokyról és Kucezkyról hallottunk, vagy olvastunk. (1666—1740.)

Végre a harmincas években feltűnt Markó Károly gyönyörű napsugaras tájképeivel, melyeknek idylli csoportjai és végtelen finomsággal kidolgozott növényzete fölött az olasz ég alj verőfénye lebegett. Örültünk neki, még inkább hírének és szaporodó műveinek, melyek kelendőségnek örvendettek; de nem mertük egészen magunkénak vallani — mint például Barabás Miklóst, ki az arcképfestés művészetét nagy tehetséggel és munkaerővel benn a hazában

üzte — mert Markó alig jött haza egyszer-egyszer látogatóba; művei pedig nagyrészen külföldre jutottak, hol egyik másik műgyűjteményben ma is örömmel látja őket a magyar ember.

Még gyengébben állottunk a szobrászattal, mert Ferencczy, kihez a nemzet egyelőre fényes reményeket kötött, első műve az „eprész leány“ óta nem emelkedni, hanem hanyatlani látszott; úgy, hogy a Mátyás király szobrához készített darabok még ügyes kőfaragásnak sem igen járják meg. A mit Züllich és Engel első időkben produkáltak, szintén nem költöttek magas reményeket.

De az 1848—49-diki szabadságharc után, mintha a nemzeti génius a harcmezőről és zöld asztal mellől egyszerre az írók szerény dolgozó asztalához és festőink még szerényebb műterméibe menekült volna: az irodalom és művészet terén valódi csillagok kezdtek feltűnni. Feltűnt a magyar festészet éjszaki csillaga Zichy Mihály, ki mintha a világsi vereséget az oroszok otthonában más téren akarná megboszulni, az orosz cár udvaránál mindenkit levert mesteri compositióival: a Krisztussal, Lutherral, az inquisitio rémképeivel, XV. Lajos könnyelmű udvarának erős vonású ecsetelésével, az orosz cár vadászatainak mesteri képeivel és a festői humor netovábbját képező remek rajzaival, melyek művészi hírét egész Európában megállapították.

Zichy Mihálylyal csaknem egy időben vett ide benn a hazában nagyobb lendületet a tájfejtés is Keleti Gusztáv és Ligeti Antal által, kik részben ugyan Markó tanítványaiul tekinthetők, de annak idealismusát a valóhoz közelebb hozták és az első különösen a „számüszött parkjával“, melynek melancholiája a politikai hanyatlás e korszakában oly mélyen hatott; az utóbbi pedig különösen forró-övi és délszigeti tájképeivel, melyek verőfényét oly ritka bravourral festi, bódították meg nemesak a magyar közönséget, hanem az összes műértő világot, mely elismeréssel adózott nekik.

Történeti festészetünk jóval nehezebben tudta magát európai színvonalra felküzdeni. Székely Bertalan, Orlai, Madarász Viktor, Than Mór, Lotz és Wagner Sándor kisebb-nagyobb szerencsével küzdöttek ugyan, de részint a

történelmi tanulmányokban, részint a művészi kivitelre nézve sok kívánni valót hagytak fenn,

Elvégre itt is érvényesíteni kezdette magát a magyar genius és már Benczur Gyulánál komoly történelmi studiumot látott a nemzet ama ragyogó színezéssel, mely a legkitünőbb németalföldi és francia újabb művészekre emlékeztet, s mely első tekintetre a néző szívét, érzékeit a művész részére hódítja. Vele egy időben tünt föl Lützenmayer Sándor a Faust, Glocke stb. kitünő illusztrátora, ki compositiói jelessége és rajza hibátlansága által külföldön is oly nagy elismerést nyert, hogy a németalföldi leghiresebb akadémiák egyikénél igazgató-tanárrá emeltetett.

Lassan de biztosan és folyton nemzeti alapon, ugyszólva a magyar népéletből emelkedett ki, mint a magyar festőművészet Petőfije, Munkácsy Mihály, ki művészi lángszellemét először asztalos műhelyben érvényesíté; majd arczképeket s a magyar népélet egyes alakjait festve, nemzeti genreképei által egyre magasabbra emelkedett a közvélemény rokonszenvében. Első műve a „Siralomház“, már közbámulat és elismerés tárgyává lett és ezután gyorsan kerültek ki ecsetje alól a magyar népélet bámulatos megfigyeléssel ellesett alakjai és csoportjai a „tépés készítők“, „az éjjeli csavargók“, az „ujoncok“, és számtalan mester-műben, melyek egyaránt hatottak a magyar közönség szívére és műérzékére. Most a művész egyszerre eltűnt keletről, hogy mint esthajnal csillag, nyugaton ragyogó fényben emelkedjék fel. „Miltonával“ már az egész világ festészet matadoraival versenyre szállt; s ő, kit barátai attól féltettek és ellenfelei arról vádoltak, hogy művészete a szintelenség ködhomályába fog elenyészni: egyszerre megjelent mint a kor leghatalmasabb drámai compositora, legerősebb színezője és láttani kidomborítója; mint hatalmas lángész, mely a conventionális korlátokat áttöri s a keresztény hagyományok legnagyobb momentumát a tragoedia erejével és hatásával állítja oda vászonra. „Krisztus Pilátus előtt“ Európa legelső világvárosában mindent elhomályosít maga körül: műve hódításra indul egész Európában föl Pétervárig és mindenütt elmondhatja Caesarral: jöttem, láttam, győztem. Munkácsy erejét e nagyszerű mű sem meríti

tette ki és épen most van európai köruton az előbbinek méltó párja: „Krisztus a keresztfán.“

A nagy művészek szárnyai alatt és hatásuk nyomán egész ifju had kel, melynek működése biztos reményt nyújt arra, hogy kivált mintán a nemzet áldozatkészsége nemcsak műcsarnokot és festészeti iskolát, hanem immár Benczur vezetése alatt egy festészeti akademiát is megteremt s a felépült kir. operaházban, az építendő országház és királyi palotában nagy léptekkel emelkedő festészetünknek méltó pályatereket nyitott és nyit; nemcsak hanyatlás nem fog bekövetkezni, hanem egy határozott irányu nemzeti iskola alapjai lesznek lerakva, mely méltó lesz első művészeink lángszelleméhez és a nemzet geniusához.

Egy időben festészetünk haladásával szobrászatunk is előre tör és a népies genrenak hatalmas képviselője akad Izsó Miklósban, ki „Busuló juhászával“, „Csokonai Vitéz Mihályával“ és számtalan más népies alakjával, csoportjaival a magyar genreszobrászatnak veté meg alapját. A korán elhunyt jeles nyomaiba lépnek Huszár és Kiss György, kik a magyar szobrászatnak monumentális jelentőségre emelésével küzdenek elég megfelelő sikerrel.

E rövid és töredékes rajz is meggyőzhet mindenkit arról, hogy a magyar geniusz minden pályán képes teremteni és nemzetünket Európa legműveltebb népeivel egy szivonalra emelni, ha van hozzá tér, idő és alkalom.

A színészet Magyarországon.

Irta: Adorján Sándor.

A magyar szinpad fejlődését nálunk még ma is a hazafiság szempontjából tekintik: működésüket mindig hajlandóbbak a nemzetnek tett szolgálataik fejében akár tul is böcsülni; s a hol támogatásukról van szó, ott maga a színész is első sorban fog hazafiságra apellálni, s a kulturális tényezőt, mely a szinpadnak ugyszólván lelkét képezi, rendesen nem is emlegetik. S ez, bármennyire ellenkezzék is a szinművészet valódi lényegével, természetes nálunk, ahol sok ideig a szinház volt az összetartó kapocs a hazafiak között, kiknek a folytonosan hangoztatott hazaszeretetre igen